

کتاب «سفينة النجاة» اثر عالم جليل سولي محمد طاهر قمی
رحمة الله عليه (متوفی ۱۰۹۸) نسخه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد
دانشگاه تهران، توسط آقایان حسن طارمی و حسین درگاهی تحقیق
و تحشیه و بسا افزودن مقدمه و تعلیقاتی برای چاپ آماده شده
است. مصححان، مقدمه آن را که شامل مشخصات نسخه و احوال و
آثار مصنف کتاب می باشد در اختیار مجله کتابداری قرار داده اند
که به لحاظ در برداشتن نکات سودمند به درج آن مبادرت می شود.

کتابداری

سفينة النجاة

اثر: شیخ الاسلام مولی محمد طاهر قمی

تصحیح و تحقیق و تعلیق از: حسن طارمی - حسین درگاهی

از وقایع تأسف انگیزی که در طول تاریخ فرهنگ اسلامی، در طرح مسائل و معانی
اعتقادی آن رخ داده، جدا شدن «اسلام» بد معنی 'بعد علمی و لسانی از «ایمان» به معنی 'بعد عملی
و قلبی اعتقادات است. این وضعیت با پیدایش علم کلام و رواج آن و منحصر شدن طرح کلامی
از اعتقادات اتفاق افتاده است. البته حاشا و کلا که غرض از این سخن آن باشد که طرح استدلالی
از دین و اعتقادات دینی نباید کرد و یانمی توان کرد. باری، نهایت توان طرح های کلامی، بستن
زبان منکر و معاند است و بیس. مخاطب «کلام» ذهنهای نقاد و اشکال تراش است، نه قلبهای خاشع
حق طلب. لذا چنان داعیه ای اصلا در شان او نیز نیست.

و بدینسان، وقتی که طرح اعتقادات منحصر در طرح متداول کلامی آن شد، حوزه عملی
اعتقادات (مانند اخلاق و احکام) به ناچار جدای از طرح علمی آن گفته شد و متخصصین خاص
خود را نیز پیدا کرد، و برای هر کدام آثار جداگانه ای تدوین گردید. در این میان شیوه قلبی شدن
اسلام و رسیدن به ایمان متروک شد و به وادی فراموشی سپرده شد. اما شیوه طرح مطالب در

قرآن و روایات خود دلیل واضحی بر تفاوت آنچه که بوده و آنچه که هست، می باشد. در جبران این نقیصه، اگر چه بسیار اندک، چنین به نظر رسید که ستمی از ستمون شیعی به تلم عالم جلیل و محدث خبیر سلا محمد طاهر قمی - رحمة الله علیه - احیاء گردد. مصنف در این اثر، مجموعه ای از رباعیات خود را که در سائل و معانی اعتقادی شیعی و مخالفین شیعه است، شرح کرده است. همان رباعیاتی که در بعضی رسائل و کتب مصنف مانند «ترجمة تنبیه الراقدین»، «تحفه عباسی» و «تحفة الاخیار» بیش و کم به مناسبت آورده شده اند. وی در این کتاب راه رسیدن به معرفت خدای متعال را که اساس ایمان است، می نمایاند و کلید تخلق به اخلاق الله را ارائه می دهد و متذکر مجملی از سائل مطروحه در اصول اعتقادات شیعی شده و متعرض اقوال مخالفین مکتب اهل بیت علیهم السلام - اعم از معتقدین مکتب خلفاء و فلاسفه و متصوفه می گردد^۱. او خود در رساله فوائد الدینیة می نویسد: «ما در کتاب تحفة الاخیار و عطیة ربانی و سفینة النجاة بیان طریق تحصیل مقام اولیاء الله کرده ایم»^۲.

مصنف کتاب

سلا محمد طاهر بن محمد حسین، شیرازی الاصل، نجفی المنشأ، قمی الموطن، اخباری المشرب از مشاهیر علمای امامیه عهد شاه سلیمان صفوی و از مشایخ اجازه شیخ حر عاملی و سولی محمد باقر مجلسی^۳ و از وجوه و اعیان علمای عهد خود می باشد که فقیه متکلم محقق مدقق محدث ثقة صالح و واعظ متبحر جلیل القدر و عظیم الشأن، در قم شیخ الاسلام^۴ و ناقد الاسر و مطاع تماسی طبقات بود. نماز جمعه می خوانده و به تارکین آن انکار شدید داشت. سعاند مذاق فلاسفه و صوفیه بوده، و بین او و ملا خلیل قزوینی که نماز جمعه را در زمان غیبت حرام می دانسته، جریانهای واقع شد. و همچنین در مسأله تصوف نیز مکاتباتی بین او و یکی از علمای نامی وقت

۱- بنابراین نباید کتاب «سفینة النجاة» را کتابی در اخلاق و سواعظ معرفی کرد؛ چرا که هدف مصنف از نگارش این کتاب، ارائه عقاید اسلامی و ایجاد باورهای قلبی از طریق دستورات و برنامه های اخلاقی بوده است. (ر. ک. الذریعه ۱۳/۱۹۹).

۲- القوائد الدینیة، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ۴/۲۴۷۹، برگ ۳۲.

۳- از دیگر صاحبان اجازه روایت از سلا محمد طاهر قمی، شیخ نورالدین اخباری و سولی محمد محسن فیض کاشانی می باشند، و سال اخذ اجازه علامه مجلسی از وی ۱۰۸۶ بوده است (متن اجازه در صفحات آتی عیناً آورده شده است).

۴- «شیخ الاسلام» در عهد صفویه به مجتهدانی گفته می شده که در اصفهان و ولایات بزرگ در رأس قوه قضائیه بوده و امر به معروف و نهی از منکر و برخی از امور حسبیه را اداره می کرده اند. (برگرفته از دائرة المعارف فارسی، ج ۲، بخش اول، ص ۱۵۲۱، لغت نامه دهخدا).

به عمل آمده، و رساله‌ای در رد صوفیه نوشته و جمعی از عرفا و علما را رد کرده است. بلکه گویند که در چند رساله خود سماع و خرقه‌پوشی و پشمینه‌پوشی و چله‌نشینی و عزلت و انقطاع از مردم و به زبان آوردن لفظ طریقت و حقیقت و قول به عشق حقیقی و مکاشفات عرفانیه و نظائر اینها را از بدعت‌های مهلکه شمرده است.^۱

علامه امینی (ره) از او چنین یاد می‌کند:^۲

«المولی محمد طاهر بن محمد حسین شیرازی ثم النجفی ثم القمی احدثا و حدیثین «المشاركین فی العلوم، وفد من مشایخ الاجازات الذین اتصلت بهم حلقات الاسانید. ضم الی فقهه المتدقی فلسفه صحیحة عالیة و الی حدیثه الموثوق به اذ به الجم، و فضله الکثار، الی عطات بالغة، و نصایح کافیة، و حکم راقیة، و شعر کثیر یزری بعقود الدرر و منتثر الدراری، تدفقت المعاجم باطرائه و الثناء الجمیل علیه، قال صاحب [امل الاصل]: من اعیان فضلاء المعاصرین، عالم محقق مدقق ثقة ثقة فقیه متکلم، محدث جلیل القدر، عظیم الشأن. و اطراه شیخنا النوری فی المستدرک بقوله: العالم العجیل النبیل، عین الطائفة و وجهها، صاحب المؤلفات الرشیقة النافعة.»

«سولی محمد طاهر بن محمد حسین شیرازی نجفی قمی یکی از نوادری که در دانش‌های گوناگون تبصری به سزا داشت و شخصیتی برجسته از مشایخ اجازات حدیثی بود که زنجیره پیوسته اساتید بدیشان اتصال می‌یابد و فقه سرشار را با فلسفه درست و بلند پایه جمع کرده بود،

۱- این برخورد، ناشی از توهم نوشتن جوابیه‌ای از ناحیه آن عالم جلیل‌القدر بر رساله‌ای که مترجم ما، در تشنیح بر اعمال و اقوال صوفیه تألیف نموده است، بوده. در حالی که نسبت نوشته‌شدن چنین جوابیه‌ای بر آن رساله به دلائلی که «فاضل کشمیری» در «نجوم السماء» فرموده، می‌تواند بی‌وجه باشد. (برگرفته از مقدمه استاد فقیه محدث ارسوی بر «شش رساله فارسی» / د-ه) و نیز سید اعجاز حسین نیشابوری در «کشف الحجب والاسرار» وقوع چنین مناظره‌ای را با توجه به هلو و رفعت شأن آن دو بزرگوار، بعید دانسته است. (ر. ک، مدرک یاد شده، رقم ۳۱۲۴).

در ضمن بنگرید به: احمد سنزوی، فهرست نسخه‌های خطی فارسی، جلد ۲، جزء ۱، ص ۷۸۹، ذیل «رد صوفیان»، از ملا محمد طاهر شیرازی، که در این مورد چگونه رأی والد معظم ملتزم خویش، مرحوم علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی را در الذریعه، ۱/۶-۲۰۶-۲۰۰/۲۰۰/۴/۴۹۵ و ۳۳۵/۱۶ تحریر کرده است. و لذا اگر دلائل اقامه شده در عدم انتساب این کتاب به مصنف مقبول باشد، کتاب «ربد صوفیان» [سرعی، ۷/۴۰۱۴+مجلس، ۶۸، ۵۴] از آن وی نباید باشد.

۲- ریحانة الادب ۴/۴۸۹-۴۹۰.

۳- الغدير ۱۱/۳۲۰.

در کنار آگاهی کامل از جدیت با ادب و فرهنگ نیز آشنائی فراوان داشت، فضیلت بسیار را با اندرزهای رسا، مواعظ سودمند، سخنان حکیمانه پر ارج و شعر روان که به رشته‌های گوهر و دانه‌های جواهر می‌مانست در آسپخته بود. نویسندگان کتب رجال در ستودن و تجلیل از وی بر یکدیگر سبقت گرفته‌اند. صاحب اسل‌الامل می‌فرماید: او یکی از فضیلتی معاصر ما به‌شمار می‌رود، محقق است دقیق‌النظر، ثقه و بسیار مورد اطمینان، فقیهی است آگاه از علم کلام و محدثی است جلیل‌القدر و بزرگوار. محدث نوری نیز در مستدرک‌الوسایل می‌نویسد: «عالم جلیل ارجمند، چهره برجسته و سرشناس طائفة شیعه و صاحب نگاشته‌هایی زیبا و سودمند.»

آثار او :

نوشته‌های ارزشمندی در موضوعات مختلف از وی برجا مانده که در کتب فهرست و ترجمه به‌برخی از آنها اشاره شده است. و نیز شماری از این آثار در کتابخانه‌های دانشگاه تهران (تهران)، آیت‌الله مرعشی (مرعشی)، آستان قدس رضوی (رضوی)، ملی (ملی)، وزیر یزد (وزیری) و مجلس شورای اسلامی (مجلس) و سایر کتابخانه‌ها موجود می‌باشد.

در میان کسانی که از آثار مصنف یاد کرده‌اند، علامه امینی (ره) بیشترین تعداد را در کتاب شریف «الغدیر» نام برده است (۲۱ اثر)^۱. و بدالالت «معجم مؤلفی الشیعة» آثار یاد شده از وی در «الذریعة الی تصانیف الشیعة»، در حقیقت ۱۷ اثر می‌باشد. («رسالة السلاویه» و «السلاویه» و نیز «رسالة فی العدالة» و «فرحه الدارین» که دو اثر می‌باشند در ع موضوع از آن کتاب یاد شده‌اند) و این در حالی است که آثار وی مسلماً بیش از این می‌باشد چنانکه خواهد آمد.

اینک نخست به نقل کتب یاد شده در «الغدیر» پرداخته، سپس آن را بر اساس سایر فهرستها تکمیل می‌کنیم. همچنین به‌منظور بهره‌وری بیشتر، موجودیت هر عنوان را در کتابخانه‌های فوق‌الذکر شناسائی کرده و مشخصات لازم را ذیل همان عنوان ارائه می‌دهیم^۲. و نیز بعلت قلت فائده و سختی دسترسی، متذکر موجودیت آنها در کتابخانه‌های شخصی فهرست شده و کتابخانه‌های خارج از ایران نشده‌ایم:

- ۱- عطیة ربانی و هدیه سلیمانی [مرعشی، ۱۴۰۵، شهید مطهری، ۳/۳۰۷].
- ۲- تحفة الاخبار و کشف الاسرار^۳ که شرح رائیة خود اوست در مدح امیر مؤمنان -

۱- الغدیر ۱۱ / ۳۲۰-۳۲۱.

۲- جهت تفکیک بین عبارات «الغدیر» و افزوده‌های مصححان بر آن، از کروش [استفاده

شده است. در مورد عناوین غیر مذکور در «الغدیر» نیز همین روش عملی گردیده است.

۳- ظاهراً اسم کتاب فقط «تحفة الاخبار» بوده و «کشف الاسرار» نام کتاب دیگری از او

باید باشد. ر.ک. الذریعة ۳/ ۴۱۷.

عليه السلام - ([وقدح صوفيه] که مسمى به مونس الابرار مى باشد.
[تهران، مجموعه ۴۶۴۲ + رضوى، ۴۴۶۹، سلى، ۲۲۰۴ ف + سلى تبريز، ۳۵۳۸ + سرعشى

۱۸۶۸، ۴/۴۰۹۸ و ۵۴۲۲].

۳- بهجة الدارين در حکمت، صاحب روضات گفته: «در اين اواخر آن را ديدم».

۴- رساله السلاميه در [جواز] ترك «السلام عليك ايها النبي» در سلام نماز.

۵- الجامع فى اصول الفقه والدين، كه آن را «حجة الاسلام [فى شرح تهذيب الاحكام]»^۲

نام نهاده است [سرعشى، ۲۸۶۸].

۶- الاربعين فى فضائل امير المؤمنين و اسامة الائمة المعصومين^۳ [سرعشى، ۱۵۶۲].

۷- الفوائد الدينيه فى الرد على الحكماء والصوفيه [تهران، ۴/۲۴۷۹].

۸- حكمة العارفين فى رد شبهة المخالفين [من المتصوفين والمتفلسفين]^۴.

۹- تنبيه الراقدين در سواعظ.

[تهران، ۴/۱۵۱۸ + مجلس، ۱۲۸۰، ۴۸۰۵، ۲/۵۲۳۶]

۱۰- رساله در خلل نماز.

۱۱- حق اليقين فى معرفة اصول الدين [رضوى، ۴/۵۰].

۱۲- منهاج العارفين كه در شرح رباعيات اوست.

۱۳- فرقة الدارين در عدالت^۵.

۱۴- رساله در نماز شب^۶.

۱۵- رساله در اذكار.

۱- توضيح با توجه به محتويات كتاب افزوده شده. همچنانكه در بعضى از شرح حالهاى

مصنف مانند ریحانه الادب نیز همین معنا ذکر گردیده است.

۲- الذریعه ۶/۲۵۷. و در فهرست نسخ خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ۲/۵۸۸

ضمن بر شمردن آثار صاحب «ریاض العلماء» آمده است: «حاشیه بر حجة الاسلام محمد طاهر قمی»

والله اعلم بالصواب.

۳- الذریعه ۱/۴۱۹: الاربعون حديثاً و دليلاً.

۴- ریحانه الادب ۴/۴۹۰ + الذریعه ۷/۵۸.

۵- الذریعه ۱۶/۱۵۸: «فرحة الدارين». و البته قول صاحب الذریعه با توجه به اینكه

ایشان خود نسخه ای از آن را دیده و سپس از آن نام برده اند اصح باید باشد.

۶- الذریعه، ۱/۲۳: آداب صلوة اللیل.

- ۱۶- شرح تهذیب الحدیث^۱ .
- ۱۷- رساله در فرائض .
- ۱۸- رساله در رضاع .
- ۱۹- مفتاح العدالة .
- ۲۰- رساله الجمعة .
- ۲۱- سفینة النجاة (کتاب حاضر) .
- [تهران، ۱۳۷۳، ۵۶۲۵+میلی، ۱۳۷۳، فلم] .
- ۲۲- [اثنا عشریة، [تهران ۲/۲۴۷۹] .
- ۲۳- رساله در بیان حال و مال ناصبی. [همان، بند ۸] .
- ۲۴- ترجمه مصائب النواصب. [همان، بند ۱] .
- ۲۵- ترجمه و شرح قصه دین الجن اسحاق بن ابراهیم باهارون [همان، بند ۵] .
- ۲۶- ترجمه حدیث اجتماع سعد بن عبدالله قمی با ناصبی. [همان، بند ۶] .
- ۲۷- فضیلت سورة قدر. [همان، بند ۷] .
- ۲۸- رساله در کفارات. [همان، بند ۹] .
- ۲۹- تحفة الدارین. [تهران، ۱/۳۳۱۷] .
- ۳۰- تحفة عباسی .
- [تهران، ۲/۴۱۰۸+وزیری، ۲۱۸۲+مجلس، ۱۵۴۱۸/۱، ۳۰۳۶/۱+رضوی، ۶۴۸۱+
فيلم همان در تهران، ۲۰۴+حقوق، ۱۶۴ ج + ملك، ۲۲۷۴] .
- ۳۱- رساله در ترجمه نماز. [تهران، ۴/۴۱۰۸+مرعشی، ۲/۴۰۹۸] .
- ۳۲- ترجمه و شرح خطبه شقشقیه. [تهران، ۳/۲۴۲۸] .
- ۳۳- تفسیر الفاتحة و الاخلاص و القدر، [تهران، ۹/۲۸۳۹] .
- ۳۴- جامع صفوی .
- [تهران، ۳/۴۱۰۸+شهید مطهری، ۴۷۲۲+مرعشی، ۶/۴۰۱۴ و ۳/۴۰۹۸] .
- ۳۵- رساله در زکات [تهران، ۶/۴۱۰۸+مرعشی، ۲/۴۰۱۴ و ۷/۴۰۹۸] .
- ۳۶- معالجه النفس .

۱- شاید همان «حجة الاسلام فی شرح تهذیب الاحکام» باشد. اگرچه محدث جلیل القدر شیخ حر عاملی آن را در «تذکرة المتبحرین فی العلماء و المتأخرین» (شش رساله فارسی/۳) از جمله آثار مصنف شمرده است. و شیخ حر عاملی کسی است که همه آثار مصنف را از خود او روایت می کند. (ریحانة الادب ۶/۴۹۰) .

- [وزیری، ۲/۱۲۵۳، ۳۳۴۵/۳، تهران، ۱۰۸/۵ و ۱۹۲۹/۵ + مجلس (سنای سابق) ۱۱۶/۶ + یزد، جامع کبیر ۲ مج + مرعشی، ۴۰۱۴/۵ و ۴۰۹۸/۶].
- ۳۷- نورالایمان فی فضائل القرآن. [تهران، ۱/۴۱۰۸].
- ۳۸- مباحثة النفس .
- [تهران، ۱۱/۷۵۹۸ + رضوی، ۶۷۳۴ + مرعشی، ۱۶۸۳، ۲۷۵۴/۱۴، ۴۰۱۴/۴ و ۴۰۹۸/۵ + وزیری، ۱/۴۸۸ و ۱۳۵۳/۱ + مجلس ۱۸/۴۸۰۰، ۳۰۵۹/۱۲ و (سنای سابق) ۱۱۶/۴ + تهران، دکتر مفتاح، ۷ مج + پزشکی، ۲۷۷/۱۷ + یزد، جامع کبیر، ۱ مج + الهیات، ۷۰/۲].

- ۳۹- منهج النجاة. [تهران، ۵/۸۸۷۹].
- ۴۰- تحفه شاهی. [رضوی، ۱/۸۱۹۱].
- ۴۱- رساله در وجوب نماز جمعه (رجاء الحق یا نماز آدینه)'.
[تهران، ۸۸۴، ۸۷۴، ۷۹۰ + رضوی، ۲/۲۴۴۳].
- ۴۲- مونس الابرار. [مرعشی، ۳/۲۷۸۳].
- ۴۳- محبان خدا. [مرعشی، ۱۶/۲۷۵۴].
- ۴۴- ایمان اعطائی. [مرعشی، ۱۵/۲۷۵۴].
- ۴۵- ترجمه تنبیه الراقدين^۲. [مجلس، ۶/۵۲۳۶].
- ۴۶- كشف الاسرار .
- ۴۷- تحفة العقلاء .
- ۴۸- رساله در بیان قراءات احسن^۳.
- ۴۹- مرآة جنت و نار^۴.

- ۱- احتمالاً همان «رسالة الجمعة» شماره ۲ باید باشد.
- ۲- الذریعة، ۴/۹۱. و در آنجا آمده: «و يقال له و لاصله سوعطة النفس». و در ۳۳/۲۷۲ فرموده: «و نسخة من ترجمته الفارسیه (ترجمة تنبیه الراقدين) المعبر عنها به «سوعطة النفس». والله العالم بالصواب.
- ۳- از سه کتاب اخیر، مصنف در کتاب «الفوائد الدینیة» به مناسبت یاد کرده است. رک. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران. الفوائد الدینیة، خطی شماره ۲۴۷۹ بند ۴، برگ ۲۳ و. ۳. کتاب اخیر احتمالاً همان «نورالایمان» مذکور در شماره ۳۷ باشد. از «كشف الاسرار» نیز در کتاب حاضر به مناسبت یاد کرده است.
- ۴- مجله ترائنا، شماره ۴، ص ۱۳، ضمن فهرست کتابخانه آقای هدایتی.

۵۰- رساله در مناسک حج. [مرعشی، ۱/۴۰۹۸].

۵۱- حجة الاسلام فی شرح تهذیب الاحکام. [مرعشی، ۲۳۰۸، ۵۱۷۹].

از آثار مصنف، آنچه سابقاً به زیور طبع آراسته شده، یکی قسمتی از کتاب «تحفة الاخیار» است که اول بار توسط کتابفروشی شمس تهران در سلسله انتشارات دینی نور به سال ۱۳۳۹ شمسی و بعدها توسط کتابفروشی طباطبائی قم به سال ۱۳۹۳ قمری به افست تجدید چاپ، و دیگری مجموعه «شش رساله فارسی» از رسائل اوست که در سال ۱۳۳۹ شمسی = ۱۳۷۹ قمری توسط علامه فقیه میرجلال الدین محدث ارسوی تصحیح و چاپ، و سومی حجة الاسلام فی شرح تهذیب الاحکام که یک بار و آنهم چاپ سنگی، و چهارمی «تنبيه الراقدین» که به فرموده مرحوم علامه حاج شیخ آقا بزرگ تهرانی در الذریعة، ۲۳/۲۷۲ و ۴/۴۴۳، همراه «محاسبة النفس» سیدبن طاوس در سال ۱۳۴۰ چاپ شده است.

نام شش رساله مذکور که در «شش رساله فارسی» آمده، به ترتیب زیر می باشد:

۱- معالجه النفس .

۲- مباحثة النفس .

۳- ترجمه تنبيه الراقدین .

۴- رساله در زکوة .

۵- رساله در صلوة . مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

۶- تحفة عباسی .

خصوصیاتی از مصنف و آثار او:

علامه فقیه میرجلال الدین محدث ارسوی در مقدمه‌ای که بر کتاب «شش رساله فارسی» از رسائل صاحب ترجمه نوشته در باره مصنف و آثار وی به بحث پرداخته که مطالعه آن برای علاقمندان توصیه می شود.

سال وفات و محل دفن مصنف:

«وفات مصنف به سال ۱۰۹۸ هجری در قم واقع شد و در قبرستان بزرگ روبروی صحن

۱- مقدمه شش رساله فارسی / و- ید .

بزرگ [معروف به قبرستان شیخان]، در پشت سرقد زکریا بن آدم مدفون گردید.^{۱، ۲}»

بعضی از مآخذ که ترجمه وی در آن آمده:

به جز منابعی که در تهیه این ترجمه از آنها استفاده شده و ناسشان ذکر گردیده، در کتب زیر نیز شرحی از احوال مصنف (ره) آمده است:^۳

امل الاسل ۲/۲۷۷

تذکره نصرآبادی/۳۷۴

الذریعة ۶/۲۵۷.

جامع الرواة ۲/۱۳۳

سفینة البحار ۱/۳۲۵.

فوائد الرضویه ۵/۴۸

الفیض القدسی (که ضمن بحار الانوار به چاپ رسیده است) ۱۰۵/۸۰

ستدرک الوسایل ۳/۴۰۹

اعیان الشیعة ۴۰/۲۵۲

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

نسخه اساس تحقیق:

نسخه اساس در تصحیح و تحقیق کتاب موجود، در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران تحت شماره ۶۲۵ نگهداری می‌شود^۴، و با همه جستجو نسخه قابل اعتماد دیگری از آن یافت

۱- ریحانة الادب ۴/۴۹۰- و این «زکریا بن آدم» از بزرگان اصحاب حضرت رضا علیه السلام بوده که امام درباره او فرمودند: «المأسون فی الدین و الدنیا» (فوائد الرضویه/۴۸).
۲- مطلب دیگری که در ضمن احوال مصنف قابل ذکر می باشد این است که: اگر صاحب کتاب «صور منطبعة» یعنی عبدالکریم بن محمد طاهر قمی که آن را در سال ۱۱۳۱ هجری تألیف کرده و در ضمن آن از برادر خود ملا محمد کاظم هم نام برده، فرزند مصنف باشد، به این ترتیب از وی دو پسر صاحب علم و اثر نیز می‌شناسیم.

بنگربید: فهرست کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ۱۳/۳۰۱۷-۳۰۱۸+ فهرست نسخه‌های

خطی فارسی، جلد ۲، جزء ۱، ص ۹۷۰.

۳- فهرست مذکور با استفاده از پاورقی موجود در ترجمه مصنف در روضات الجنات

۱۴۳/۴ و تصحیح و تکمیل آن تهیه شده است.

۴- فهرست کتابخانه مرکزی ۱۶/۴۹.

نشدا. سال تصنیف کتاب به دلالت متن کتاب، که در آن آمده است: پس بنابراین عمر مبارک آن حضرت (یعنی امام عصر عج) در این سال که هزار و پنجاه سه از هجرت است... سال ۱۰۰۳ و تاریخ کتابت نسخه ۱۱۰۸ هجری قمری می باشد.

در تصحیح ابیات، از کتاب های تعفة الاخیار و شش رساله فارسی استفاده گردیده و سعی بر آن بوده که مجملات مطالب کتاب با افزودن پاورقی و تعلیقه جبران شود. و از جمله تعلیقات، رساله ای است از شهید ثانی (ره) در شرح حدیث نبوی «الدنیا مزرعة الآخرة» که نسخه هایی از آن در کتابخانه دانشکده الهیات تهران، ۱۳۹۶؛ کتابخانه آیت الله کلپایگانی، مجموعه شماره ۱۳۹۶؛ کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۸۸۸۹ ع موجود است.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

- ۱- تنها نسخه ای که به دست آمده، نسخه ای است متعلق به کتابخانه ملی، تحت شماره ۱۳۷۳ ف، این نسخه مقدمه مصنف را ندارد و چنین آغاز می شود:
- «هذا کتاب سفینة النجاة بسملة. این نسخه که به سفینة النجاة موسوم است، مولانا محمد طاهر ترتیب به دوازده باب کرده و بلافاصله باب اول شروع می شود.
- قسمتی از اواخر باب چهارم (امامت) و اوائل باب پنجم (معاد) در نسخه نیامده است، باب هفتم (بداء) عنوان و شماره گذاری نشده است. و عنوان «باب ششم» دو بار تکرار شده است. نسخه پرغلط و تاریخ کتابت آن ۵۱۲۵۷. ه. می باشد.

هو الله المتعالي

وما ارسلنا من قبلك

مessenger

هو الله المتعالي

محمد بن عبد الله رب العالمين والصلوة على محمد وآله الطاهرين من الأئمة

الذين هم إمامنا ورئيسنا في ديارنا وديننا وكان ربنا على كل شيء

شاهداً وفضلنا على سائر العباد خلقاً حساناً والحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطاهرين من الأئمة

الذين هم إمامنا ورئيسنا في ديارنا وديننا وكان ربنا على كل شيء

شاهداً وفضلنا على سائر العباد خلقاً حساناً والحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطاهرين من الأئمة

الذين هم إمامنا ورئيسنا في ديارنا وديننا وكان ربنا على كل شيء

شاهداً وفضلنا على سائر العباد خلقاً حساناً والحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطاهرين من الأئمة

الذين هم إمامنا ورئيسنا في ديارنا وديننا وكان ربنا على كل شيء

شاهداً وفضلنا على سائر العباد خلقاً حساناً والحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطاهرين من الأئمة

الذين هم إمامنا ورئيسنا في ديارنا وديننا وكان ربنا على كل شيء

شاهداً وفضلنا على سائر العباد خلقاً حساناً والحمد لله رب العالمين

نخستین صفحه از نسخه خطی کتاب سفینه النجاة

صورة بزرگه جنبه ما در باره علم و معارف و غیره در این کتاب

الحمد لله الذي اوضح لنا السبل الى الاحكام وجعل
 الرواية طريقا لا فساد عن مادة الانام والصلوة
 والسلام على سيد انبيائه وسفرائه المعصومين الكرام
 وبعد فان الاخ في الله اكليل النبيل العالم العامل الفا
 الكامل جامع كبار الانوار مروج آثار الائمة الاطهار ^{اعني}
 التقى النقي الطاهر مولانا محمد باقر عظمه الله تعالى من البحار
 والصفاء قد طلب مني اجازة ما صح لي اجازته ما صنفه
 ورواه علماءنا الماضون ولفنا الصالحون من الكتب ^{الاربع}
 المشهورة التي هي دعائم الايمان ومرجع الفقهاء في هذا
 اعني كتاب الكافي للشيخ ثقة الاسلام محمد بن يعقوب
 الكليني وكتاب من لا يحضره الفقيه للشيخ الصدوق
 محمد بن علي بن الحسين بن بابويه القمي وكتاب التهذيب ^{والاستبصار}
 الشيخ الطائفة الى جعفر محمد بن الحسن الطوسي اعلى الله تعالى
 مقامهم واجزل في الجنة اكرامهم وغير هذه الكتب من
 كتب الائمة فاجرت له ادام الله اقباله وكثر في العلماء ^{مثاله}
 رواية جميع ما روينه عن مشايخي بالقراءة والسماع ^{والاجازة}

كتاب الكافي للشيخ محمد بن يعقوب الكليني
 كتاب من لا يحضره الفقيه للشيخ محمد بن ابي بصير
 كتاب التهذيب للشيخ محمد بن علي بن الحسين بن بابويه
 كتاب الاستبصار للشيخ محمد بن علي بن الحسين بن بابويه
 كتاب النجاشي للشيخ محمد بن ابي بصير
 كتاب المصابيح للشيخ محمد بن ابي بصير
 كتاب البحار للشيخ محمد باقر عظمه الله تعالى

